

REPRESALIAT: Climent Massó Jorba

PARAULES CLAU: Ramon Soler Bros, Joan Bellés, CNT, Columna Tierra y Libertad, maquis, presó Model.

PER CITAR EL DOCUMENT: LLORDELLA, Joana; MAMPEL, Blanca, *Biografia de Climent Massó Jorba del projecte Memorial Democràtic del Baix Llobregat* [en línia], Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat (2024), <http://www.memorialbaixllobregat.cat/testimonis-i-biografies/repressio-franquista/biografia> [data de la consulta]

En Climent Massó Jorba era nascut a Esparreguera el 26 d'octubre de 1915¹ i era fill de Joan Massó Torrens, agricultor i carreter per F. Romagosa, nascut el 1871 a Esparreguera i Hermínia Jorba Pons, nascuda l'any 1876 a Esparreguera. L'any 1922, en Climent vivia amb la família al carrer de Madoz, 34 1r, actual carrer Taquígraf Garriga²; segons el padró de 1936, en Climent era terrisser de professió per F. Mach i vivia al carrer Antoni Sedó (actual carrer Gran), núm. 24. S'estava amb el seu germà Ramon Massó Jorba, ebenista per compte propi, nascut a Esparreguera l'any 1908 i la seva cunyada Salvadora Rial Jorba, nascuda el mateix any a Esparreguera, repartidora de llet per Josep Llopart i teixidora, primer a l'empresa Sedó i, més tard, a Montaner i Font (Les tovalloles). L'any 1942 en Climent va anar a viure al carrer Guardiola, 3, amb la seva esposa Josepa Codina González, obrera fabril nascuda a Esparreguera el 1915, i amb el seu fill Joan, nascut el 1943 a Esparreguera. Més tard naixeria la seva filla, Teresa Massó Codina.

Climent Massó. Font: Família Massó.

En Climent es va afiliar a la CNT l'any 1936 i es va incorporar aquest mateix any a la columna "Tierra y Libertad"; va estar a diversos fronts de guerra fins al 1939 quan va ser pres per les tropes franquistes a Centelles (Osona) i seguidament va

¹ Al padró de 1922 hi posava 06/11/1915. AMES.

² Segons la informant, Laia Vernet, quan el Climent va viure amb el seu avi sempre havien viscut al c/Gran. Entrevista de l'11 de febrer 1923.

ser internat en un camp de presoners durant cinc mesos (probablement al batalló 134) i va tornar a Esparreguera.

Massó i els maquis

En Climent formava part d'un grup de persones que mai va deixar de tenir com a principal objectiu de la seva acció el fet d'implicar-se directament en la lluita antifranquista de l'interior per provocar la caiguda del règim de Franco. Aquesta lluita es va perllongar molt en el temps, fins pràcticament 20 anys després d'acabada la guerra.

Els professors Josep Maria Cobos i Joana Llordella constaten que en el cas d'Esparreguera:

Aquesta lluita la trobem exemplificada a través de l'activisme desenvolupat pels germans Ramon i Miquel Soler Bros, així com pel Joan Bellés Estruch i el Climent Massó Jorba. Tots quatre eren militants anarquistes i tots ells van marxar com a voluntaris al front, tot i l'extrema joventut d'alguns d'ells³, fins i tot el Joan i el Ramon van formar part un temps de la mateixa companyia, la Columna Ortiz. Al febrer de 1939, només en Ramon Soler travessarà la frontera, mentre que els altres tres companys romandran internats en diferents camps de concentració o en batallons disciplinaris.⁴

En Climent el trobem implicat en dues causes d'on hem pogut extreure gran part de la informació d'aquesta biografia, per un cantó, el Consell de guerra⁵ que patí juntament amb el seu amic Ramon Soler, quan tenia 41 anys, que va ser sobreseguda⁶, i per l'altra, el Consell de guerra⁷, quan ell tenia 43 anys, en una causa col·lectiva contra els maquis de diverses poblacions, que es va resoldre amb una pena de sis anys i un dia de presó.

La relació de Climent Massó Jorba amb els maquis ve de la mà de Joan Bellés, la biografia del qual es pot trobar en aquest web del Memorial democràtic de Baix Llobregat⁸. En Joan era membre actiu de la clandestina CNT d'Esparreguera el qual, l'any 1948 tenia relació amb un treballador de la mateixa secció de la fàbrica Sedó, on treballava, que es deia Martínez i que feia d'enllaç entre ell i en Savat de Martorell. Explicava que havia anat a dues reunions en aquesta població, una

³ El Ramon Soler i el Climent Massó eren nascuts al 1915 i el Joan Bellés i el Miquel Soler al 1919, per tant, en el moment de l'esclat de la guerra uns tenien poc més de vint anys i els altres tan sols 17 anys.

⁴ Treball inèdit sobre l'exili a Esparreguera realitzat per Josep. M. Cobos; i Joana Llordella

⁵ Núm. de causa 000046/IV58 (1958-1959). Tribunal Militar Territorial Tercer.

⁶ La causa va ser sobreseguda perquè no es va poder demostrar la seva implicació en la mort d'un guàrdia civil i perquè en Joan Bellés estava fugit a França i no van poder fer l'acte d'acarament. Document signat per l'auditor de guerra el 12 de febrer de 1959. Tribunal Militar Territorial Tercer.

⁷ Núm. de causa 000306/IV56 (1956-1959). Tribunal Militar Territorial Tercer.

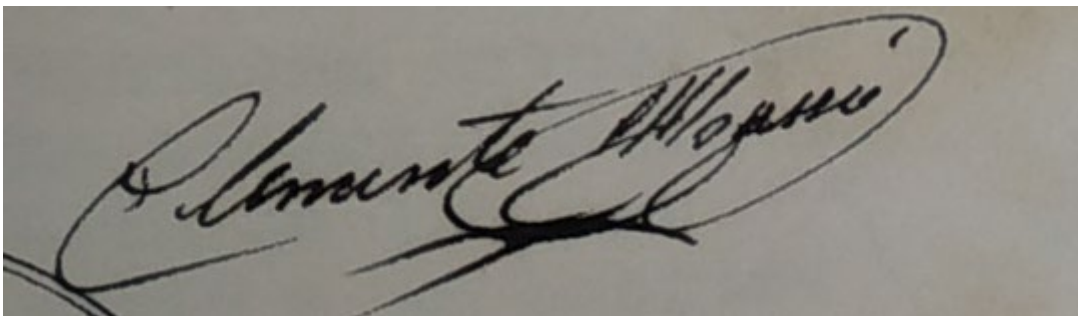
⁸ BELLÉS ESTRUCH, Joan: <http://www.memorialbaixllobregat.cat/el-franquisme/repressio-franquista/biografia-7.htm>

a casa del martorellenc i l'altra en una vinya. En aquestes reunions s'havia parlat de la reorganització de la CNT a la zona i de la relació del sindicat amb l' "Alianza de Fuerzas Democráticas". En una d'aquestes reunions, presidida per Josep Sabater Llopart, segons declaració de Bellés⁹, és on va conèixer el seu germà en Quico Sabater.

El mes de setembre de 1949 en Bellés va assistir a una de les reunions de Martorell i allí va rebre un dels farcells –ell diu macuto– de mans del Quico Sabater, el qual contenia dues metralletes Sten, munició, una pistola Mauser i potser una bomba de mà (no n'estava segur en declarar). Aleshores va lliurar aquest material al Martínez d'Esparreguera el qual li faria arribar al Climent Massó perquè l'amagués en un forn¹⁰ de la seva terrisseria que no utilitzava.

En Climent, a la seva declaració, relata que va desfer aquell material perquè es trobava en una situació econòmica molt dolenta i per això va agafar el material que li va donar en Joan Bellés. A la seva comunicació hi ha una mica més material que no pas el que al·legà en Joan, però reconeix que el va ocultar en un forn vell de la seva terrisseria, menys dues bombes de mà que les amagà a la teulada de l'obrador. Segons la seva argumentació, al cap de dos anys, aquest havia de fer obres a la terrisseria i volia que en Bellés s'emportés aquell material, però aquest li va dir que el lliurés al Ramon Soler Bros i aquest se'l va quedar, menys les dues bombes que ja havien desaparegut.

En un principi en Massó explica que no sabia d'on venia aquell material fins al cap de molt temps que va sospitar que venia dels grups que entraven de França.

Signatura de Climent Massó en una de les seves declaracions. 1958. Arxiu Tribunal Militar Territorial Tercer.

En Ramon Soler, a la seva declaració¹¹ reconeix el que havia dit en Massó, amb petites diferències perquè, malgrat que reconeix que va agafar el material del Massó per amistat, també afegeix la implicació d'en Joan Bellés, ja que aquest li havia dit que les agafés que aviat les hi recollirien. El Ramon també declara que una nit l'havia visitat en Quico Sabater i que li havia explicat el projecte de formar

⁹ Declaració al Consell de guerra, causa 000306/IV56 (1956-1959). Tribunal Militar Territorial Tercer.

¹⁰ Segons la família, les armes no les va amagar en un forn, les va amagar en una paret del WC d'on hi havia el forn i va tapiar la paret. VERNET, Lai. Entrevista citada.

¹¹ Poden veure una biografia més detallada en aquest web.

Malgrat tot, romandrà a la presó Modelo de Barcelona per la causa núm. 54-IV-57. Tot i així intentaran aconseguir la seva llibertat per bona conducta i a través dels beneficis de l'indult

forma atiendan a sus familiares. Por todo ello y teniendo en cuenta todos los preceptos legales, tanto de la Jurisdicción ordinaria como de la Militar, recorro a V.E. en el SUPLICA, que habiendo por presentado este escrito se sirva admitirlo y teniendo en cuenta las circunstancias citadas en el cuerpo del mismo y la buena conducta además de los cuatro procesados durante el tiempo que estuvieron en la prisión, que les sean aplicados a los procesados Clemente Massó Jorba los beneficios del Indulto del 25 de julio de 1954, a Juan Guell Vila los beneficios del indulto conmemorativo del Congreso Eucarístico de fecha 1 de marzo de 1952 y por último a los procesados Antonio Valverde Giménez, Vicente García García y Juan Guell

Fragment de la instància on en Climent demana els beneficis de l'Indult del 25 de juliol de 1954 per bona conducta. Tribunal Militar Territorial Tercer.

En Climent va entrar a la presó als 41 anys, el 14 de gener de 1957 i en va sortir el 3 d'agost del mateix any, tot i que li havien caigut 6 anys i un dia de presó¹⁴.

El 30 de gener de 1957, el jutjat de Barcelona va rebre un telegrama del comandament de la Guàrdia Civil d'Esparreguera on informava als responsables de la presó que la mare del Climent estava molt greu i sol·licitava que el deixessin sortir. Cosa que va poder aconseguir el 2 de febrer però amb escolta.

¹⁴ Arxiu del Tribunal Militar Territorial Tercer, Llista de reparació jurídica de víctimes del franquisme (1938-1978) segons la Llei 11/2017, Arxiu Nacional de Catalunya (fons de la presó Model).

1.º Destino.
2.º Origen.
3.º Num. del telegrama.
4.º Idem de palabras.
5.º Fecha de depósito.
6.º Hora.

En el número de palabras están comprendidas las que corresponden a destino, dirección completa, texto y firma del telegrama.

Para Barcelona de Esparreguera 7 palabras 47 depositado el 20 a las 11

Comandante Puerto Pina Luis
Hermilia Torre Pons de 81 años
domiciliada en esta localidad Antóni Sedó el
marido de Clemente Massó Torre se encuentra
enfermo estado gravísimo según médicos
que la asiste. Costeó en telegrama ayer

TELECOMUNICACIONES
CENEST
CIERRE
BARCELONA

Telegrama de la Guàrdia Civil d'Esparreguera al Jutjat de Barcelona on s'informa als responsables de la presó que la mare del Climent està molt greu i se sol·licita que pugui sortir per acompanyar-la en aquest moment delicat. 2 de gener de 1957. Arxiu Tribunal Militar Territorial Tercer.

L'agost de 1957 en Climent sortirà de la presó i decidirà exiliar-se a França. A banda de la causa ordinària núm. 306-IV-56, també en tenia una altra "por el delito de bandidaje y terrorismo", causa núm. 54-IV-57, per la qual estava en llibertat condicional, tal com explica en un informe datat el 22 de setembre de 1958 la Comandància de la Guardia Civil d'Esparreguera¹⁵. Ell sabia que tard o d'hora tornaria a ser empresonat. El cert és que en una data tan tardana com el gener de 1960 el comandant jutge senyor Bernabé Ábalos encara publicava en el Butlletí Oficial de la Província de Barcelona una requisitòria instant Climent Massó a presentar-se en el Jutjat Militar, a risc de ser declarat en rebel·lia en cas de no fer-ho¹⁶

La família no recorda exactament l'any en què va marxar a l'exili però sí el motiu: *No va voler que el tornessin a empresonar*¹⁷. La nostra informant s'imagina que el van torturar a la presó i, en conseqüència, ja a casa, *havia de dormir de genolls perquè estirat s'ofegava*.

¹⁵ AMES

¹⁶ *Boletín Oficial de la Provincia de Barcelona*, 19 de enero de 1960.

¹⁷ VERNET, Laia, entrevista citada.

Al darrera, el Joan i la Teresa, fills de la Josefa Codina i en Climent Massó al centre de la imatge. Font. Família Massó.

A la fotografia, a dalt a l'esquerra, en Climent amb Josepa Codina, a la dreta Salvadora Rial amb el seu espòs Ramon Massó. Davant, la seva neboda Eulàlia Massó al costat dels fills d'en Climent, Joan i Teresa Massó Codina. Fot. Família Massó.

A la fotografia, Josepa Codina, en Climent Massó i la seva filla, Teresa Massó Codina a França. Anys seixanta. Fot. Família Massó.

L'esposa del Climent també va anar a viure a França per reunir-se amb el marit i els seus fills, el Joan i la Teresa, també, a Dijon concretament, on ell va morir. Ell havia decidit de marxar a França una nit a les tres de la matinada amb un amic d'Olesa de Montserrat que havia conegut a la presó, Garcia, es deia. Els seus descendents encara hi viuen.

La Josepa, al poc temps de quedar vídua i haver perdut la seva filla Teresa en un accident de cotxe, va decidir retornar a viure a Esparreguera en un pis proper a casa de la seva germana. El seu fill Joan, casat i amb un fill, va romandre a França fins que va morir d'una malaltia. La Josepa està enterrada en el cementiri d'Esparreguera.

Els nostres Informants

LAIA VERNET MASSÓ

En Climent Massó era tiet-avi de la Laia, ella ens ha aportat informació i fotografies relacionades amb en Climent que acompanyen la documentació que s'ha trobat als arxius.

JOSEP ESTRADA I MARIA ÀNGELS CLARAMUNT

Maria Àngels Claramunt era neboda del Climent Massó i en Josep Estrada és el seu marit. Ells van tenir força relació familiar i van arribar a ser veïns de l'esposa del Climent quan, un cop mort ell va anar a viure altra vegada a Esparreguera.

Maria Àngels Claramunt al costat de la seva mare, Rita Codina, el Ton Claramunt, marit de la Rita, en Climent al costat de la seva esposa, Josepa Codina. La família d'Esparreguera els visità a Dijon ja que ell encara no podia tornar. 1973.